

VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI PO ROCE 2000

K regionům České republiky s vyšší nezaměstnaností patří dlouhodobě Moravskoslezský kraj. Od devadesátých let 20. století probíhá restrukturalizace národního hospodářství. Útlumem dříve silného postavení těžkého průmyslu v kraji došlo ke zrychlenému uvolňování pracovních sil, pro které však nevznikal potřebný počet nových pracovních míst. Část těchto pracovních sil přešla do důchodu a z neumístěných na trhu práce narůstaly počty nezaměstnaných. Od roku 1995, s výjimkou meziroční stagnace v roce 2001, stoupal v kraji soustavně jejich počet (do roku 2003) a rostla míra nezaměstnanosti (do roku 2004). V roce 2005 došlo ke zlepšení poklesem obou ukazatelů a současně se zvýšil počet volných pracovních míst. Příznivý vývoj pokračoval v roce 2006. Přesto v mezikrajském srovnání k 30. 9. 2006 zůstal mezi čtrnácti kraji Moravskoslezský absolutním počtem přes 88 tis. nezaměstnaných na nežádoucím prvním a v registrované míře nezaměstnanosti její úrovní 13,03 % na druhém pořadí za Ústeckým (13,94 %).

Tab. 1 Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	k 30. 9.	
							2005	2006
Uchazeči o zaměstnání celkem	94 609	94 226	101 214	106 304	105 486	96 528	96 310	88 244
z toho:								
ženy	45 193	45 335	48 388	51 013	52 096	49 111	50 526	46 819
občané se zdravotním postižením	11 449	11 973	12 656	13 514	14 138	13 890	13 861	13 534
absolventi a mladiství	12 593	13 258	13 513	9 956	8 904	6 995	7 333	7 255
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	27 244	25 240	28 122	27 633	20 279	18 982	17 538	16 871
Uchazeči o zaměstnání v evidenci Úřadu práce déle než 12 měsíců	42 688	43 572	47 169	33 115	34 866	33 913	.	.
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	15,13	15,11	15,89	16,84	16,85	15,28	.	.
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ²⁾					15,66	14,23	14,27	13,03
Volná pracovní místa celkem	2 973	2 566	2 301	2 403	2 674	3 306	4 021	8 502
z toho:								
občané se zdravotním postižením	111	97	41	22	151	44	35	107
absolventi a mladiství	341	438	395	233	318	480	673	1 413
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	31,8	36,7	44,0	44,2	39,4	29,2	24,0	10,4

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

²⁾ podle metodiky platné od 1. 7. 2004

Nezaměstnaných, kterým byla vyplácena podpora v nezaměstnanosti, bylo k 30. 9. 2006 přibližně pětina z celkového počtu uchazečů. Pobírajících příspěvek před nástupem do zaměstnání meziročně ubylo 667. Podstatně poklesl jejich počet počínaje rokem 2004 po realizaci nových podmínek v registrované nezaměstnanosti. Počet nezaměstnaných absolventů škol a mladistvých se výrazně snížil v roce 2003 a trend jejich početního úbytku pokračoval až do současnosti. Naproti tomu přetrvává nedobrá situace u počtu nezaměstnaných občanů se změněnou pracovní schopností. Jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných narostl z 12,1 % v roce 2000 na 14,4 % v roce 2005 a k 30. 9. 2006 se meziročně dále zvýšil o 0,9 proc. bodu na 15,3 %. Nezaměstnanosti u žen v letech 2000 až 2004 každoročně přibývalo, a to rychleji než u mužů. Podíl žen v celkovém počtu nezaměstnaných se tak zvýšil ze 47,8 % v roce 2000 na 49,4 % v roce 2004. Absolutní pokles celkové nezaměstnanosti v roce 2005 se projevil zvýšením podílu žen na 50,9 % a k 30. 9. 2006 došlo meziročně ke zhoršení této relace na 53,0 %.

Od roku 2000 podíl uchazečů v evidenci u úřadů práce nad 12 měsíců narůstal do roku 2002. V roce 2003 nastal u této dlouhodobé nezaměstnanosti podstatný pokles absolutní i podílem na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání.

Šance získat zaměstnání prostřednictvím úřadů práce v letech 2001 až 2004 nebyla velká. Odpovídalo to rostoucímu počtu nezaměstnaných při současně pomalém zvyšování počtu volných pracovních míst. Maxima po roce 2000 počtem 44,2 uchazečů na 1 volné pracovní místo bylo dosaženo v roce 2003. Zásadní obrat nastal v tomto ukazateli od roku 2005 a pokračoval i k 30. 9. 2006. Meziročně významně přibýlo volných pracovních míst při dalším poklesu celkové nezaměstnanosti. K uvedenému datu se počtem 10,4 uchazečů na 1 volné pracovní místo Moravskoslezský kraj dostal na nejnižší úroveň po roce 1997 a přiblížil se celostátnímu údaji (4,7).

Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v roce 2005 dosáhla 13,9 %. Z regionů byla druhá nejvyšší s krajem Ústeckým a přesahovala úroveň za republiku (7,9 %). Za kraj byla proti roku 2000 o 0,4 bodu nižší a ve srovnání s rokem 2003 se zlepšila poklesem o 0,6 bodu. Podle věkových skupin byla

po celé období nejvyšší u nejmladších šetřených osob a současně u nich dosáhla v roce 2004 maximálních hodnot. Obecná míra nezaměstnanosti tak gradovala u 15 až 19letých na 64,9 % a u 20 až 24letých na 28,3 %. Věková skupina 50 až 54letých se v tomto ukazateli zhoršovala každoročně od roku 2001 z 10,0 % na 14,6 % v roce 2004. Pozitivní vývoj v roce 2005 se projevil snížením obecné míry nezaměstnanosti ve srovnání s rokem 2000 i 2004 u věkových skupin 30 až 34letých. Oproti roku 2004 došlo k obdobnému zlepšení také u věkové skupiny 25 až 29letých.

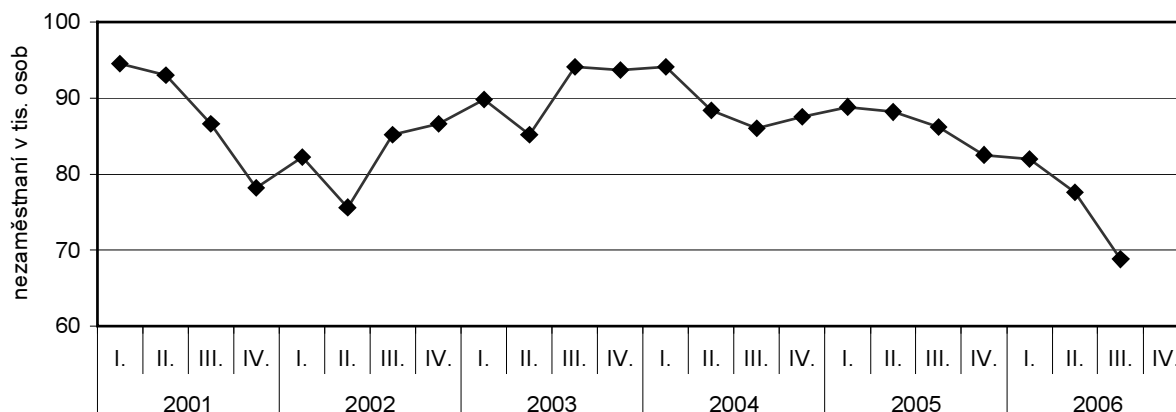
Tab. 2 Obecná míra nezaměstnanosti (ILO) v Moravskoslezském kraji podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS)

	v procentech					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Celkem	14,3	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9
v tom ve věku:						
15 – 19 let	57,6	59,2	49,5	58,6	64,9	59,3
20 – 24 let	24,7	24,6	24,5	26,7	28,3	27,6
25 – 29 let	11,3	14,3	14,3	14,7	14,1	14,8
30 – 34 let	14,5	15,6	14,3	15,2	12,6	11,8
35 – 39 let	10,4	14,0	11,5	13,2	13,1	11,0
40 – 44 let	11,5	12,1	11,0	10,4	10,5	11,2
45 – 49 let	13,5	9,3	10,1	10,7	10,6	11,1
50 – 54 let	12,5	10,0	11,0	14,0	14,6	13,9
55 – 59 let	9,4	7,5	7,1	11,0	12,8	10,6
60 – 64 let	.	.	5,4	.	11,2	.
65 a více let	.	.	.	.	.	.
v tom podle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	36,1	38,8	33,6	39,0	40,1	43,6
střední bez maturity	14,6	14,5	15,3	15,9	16,6	15,5
střední s maturitou	10,2	9,8	8,1	10,3	8,7	7,5
vysokoškolské	5,3	4,8	3,2	3,4	3,6	3,8
Muži	12,3	11,8	11,0	11,5	11,9	11,2
v tom podle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	39,5	41,2	40,8	46,1	42,5	47,6
střední bez maturity	12,5	11,9	11,5	11,8	12,2	11,4
střední s maturitou	8,1	7,8	6,1	7,6	9,2	6,6
vysokoškolské	5,3	4,3	2,5	2,4	2,9	3,0
Ženy	16,9	17,4	16,3	18,8	17,8	17,2
v tom podle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	34,0	37,4	28,7	35,1	38,7	41,1
střední bez maturity	18,3	19,0	21,7	23,2	24,2	22,3
střední s maturitou	12,1	11,7	10,0	12,6	8,3	8,3
vysokoškolské	5,3	5,5	4,2	4,8	4,6	5,0

Podle vzdělání se projevuje pravidlo, že čím je stupeň absolvované školy vyšší, pak obecná míra nezaměstnanosti je u této skupiny nižší. Tato tendence se v hodnoceném období prosazovala celkově, a také u mužů i žen. Obecná míra nezaměstnanosti byla v hodnoceném období na maximu v roce 2005 u osob se základním vzděláním a bez něho, a to za celek i podle obou pohlaví. V letech 2002 až 2005 mírně narůstal podíl nezaměstnanosti u osob se vzděláním vysokoškolským, a s určitými výkyvy i u obou pohlaví. V roce 2005 dosáhl u této skupiny za uvedené období maximálních hodnot. Zhoršila se však relace v neprospěch žen vysokoškolsky vzdělaných. Podle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) se počet nezaměstnaných vysokoškolsky vzdělaných osob snížil celkem z 3,2 tis. v roce 2000 na 2,7 tis. v roce 2005. Bylo to ovlivněno úbytkem v této kategorii u mužů – z 2,0 tis. v roce 2000 na 1,2 tis. v roce 2005. Obtížně hledaly za uvedené období uplatnění na trhu práce vysokoškolsky vzdělané ženy. U nich narostl počet nezaměstnaných z 1,2 tis. v roce 2000 na 1,5 tis. v roce 2005.

Ve 3. čtvrtletí roku 2006 bylo dle VŠPS v Moravskoslezském kraji 68,8 tis. nezaměstnaných. Byl to od 2. čtvrtletí roku 2002 nejnižší počet. Od 1. čtvrtletí 2005 dochází také k soustavnému poklesu. Do určité míry je trend snižování nezaměstnanosti silnější, že dochází k přechodnému potlačení z grafu viditelné sezónnosti. Míra nezaměstnanosti i počty nezaměstnaných bývají z klimatických důvodů nejvyšší v 1. čtvrtletí roku (leden). Sezónní poptávka práce stoupá ve stavebnictví a zemědělství s 2. čtvrtletím. S příchodem absolventů škol ve 3. čtvrtletí dochází k zvýšení nezaměstnanosti a trh práce je na přelomu 3. a 4. čtvrtletí absorbuje a v závěru roku opět dochází k sezónnímu růstu nezaměstnanosti.

**Počet nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji
v letech 2001 až 2006 (dle VŠPS)**

V meziročním srovnání poklesl počet uchazečů o zaměstnání k 30. 9. 2006 ve všech krajích. Z toho Moravskoslezský kraj patřil mezi polovinu ze 14 krajů, kde bylo snížení nižší než úroveň za celou republiku. Absolutně však docílil největší úbytku (o 8 066 uchazečů). Na celkově pozitivní vývoj nezaměstnanosti má vliv růst ekonomiky a vytváření nových pracovních míst. Investiční záměry v průmyslových zónách, zejména výstavba automobilky Hyundai dávají předpoklady, že v tomto směru nastal v kraji žádoucí obrát. Za celkovým poklesem nezaměstnanosti je však nutno vidět strukturální odchylky. A to jak podle požadavků na pracovní síly s vyššími nároky na vzdělanost, tak i podle věkového složení. Srovnáním roku 2005 ku 2004 je zřejmý nárůst průměrného věku uchazečů o zaměstnání. Projevuje se zde nástup početně slabších ročníků do produktivního věku při postupném nárůstu podílu studujících u těchto mladších věkových kategorií. Naopak do předdůchodového a důchodového věku přecházejí silné poválečné ročníky z druhé poloviny čtyřicátých let minulého století. Nezaměstnanost u této kategorie bývá již tradičně dlouhodobá. Zaměření rekvalifikací musí reagovat také na tyto změněné demografické poměry. Například na trhu práce, při obecně nadále značné výši nezaměstnanosti, se nedostává kvalifikovaných dělnických a technických profesí strojního charakteru v průmyslu a klasických stavebních řemesel ve stavebnictví.

Tab 3. Neumístění uchazeči o zaměstnání celkem a podle průměrného věku a krajů

stav k 31. 12.

	Uchazeči celkem				Index 2006/2005	Průměrný věk (roky)	
	2004	2005	k 30. 9. 2005	k 30. 9. 2006		2004	2005
Česká republika	541 675	510 416	503 396	454 182	90,2	37,1	38,6
v tom kraje:							
Hl. m. Praha	26 727	24 571	26 316	22 649	86,1	38,3	39,7
Středočeský	44 012	40 751	40 877	36 428	89,1	37,1	38,7
Jihočeský	23 021	23 632	22 030	20 042	90,9	36,8	38,3
Plzeňský	21 051	20 500	19 990	18 105	90,5	37,4	39,2
Karlovarský	18 726	18 017	17 428	15 989	91,7	36,7	38,2
Ústecký	73 493	70 532	69 596	64 324	92,4	36,5	37,7
Liberecký	20 299	18 923	19 055	17 684	92,8	37,3	38,7
Královéhradecký	22 526	21 989	21 594	19 549	90,5	36,9	38,6
Pardubický	24 399	22 782	22 006	19 400	88,2	37,2	38,7
Vysočina	24 531	22 814	21 889	19 677	89,9	36,6	37,9
Jihomoravský	66 207	63 692	62 019	55 242	89,1	36,6	38,2
Olomoucký	39 591	36 180	35 146	30 802	87,6	37,4	39,0
Zlínský	31 606	29 505	29 140	26 047	89,4	37,3	38,9
Moravskoslezský	105 486	96 528	96 310	88 244	91,6	37,4	39,0